

Jean Liedloff

Op zoek naar
het verloren geluk

*Naar een natuurlijke
manier van opvoeden*

The logo features a stylized plant with three leaves above the text 'PANTARCHY'.
PANTARCHY

Op zoek naar het verloren geluk; Jean Liedloff
ISBN: 90.76771.57.X
NUR: 740/850

Oorspronkelijke titel: *The continuum concept*, Penguin, 1986 (2de editie)

© 1986 Jean Liedloff

© 2004 Nederlandse vertaling: Uitgeverij Panta Rhei, Katwijk

Eerste druk: 1979 (Bruna)

Tweede druk: 1986 ((Servire)

Zevende druk: 2004 (Panta Rhei)

Vertaling: Aleid Swierenga en Rob Pijpers

Omslag: Panta Rhei

Omslagillustratie: Didymos babydraagdoeken, Ludwigsburg

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

Enkele opmerkingen bij de tweede uitgave van dit boek 1

EEN

Hoe het kwam dat mijn persoonlijke ideeën
zo drastisch gewijzigd zijn 15

TWEE

Het begrip continuüm 35

DRIE

Het allereerste begin 43

VIER

De kinderjaren 99

VIJF

Ontberingen van essentiële ervaringen 135

ZES

De samenleving 167

ZEVEN

Hoe continuümprincipes weer in het werk te stellen 183

Voor Adam Yarmolinsky, Jonathan Miller, John Horder, Jonas Salk, Tarzie Vittachi en David Hearn, die toen zij het concept begrepen hadden, de verantwoordelijkheid op zich namen om het, net als ik dat had gedaan, te verspreiden. En met liefs voor Mouse en Janet.

Het continuümconcept

Jean Liedloff werd geboren en groeide op in New York. Na een opleiding bij Drew Seminary for Young Women ging ze naar Cornell University, maar begon, zonder af te studeren, te reizen. In eerste instantie in Europa, maar later in de oerwouden van Zuid-Amerika. Na vier expedities naar de nog grotendeels in het stenen tijdperk levende Indianenstammen van de oerwouden van Venezuela raakte zij ervan overtuigd dat ‘de westerse beschaving de menselijke natuur op tragische wijze verkeerd heeft begrepen.’ Na een vijfde expeditie, die de conclusies die zij op basis van de voorafgaande expedities had getrokken, bevestigde, schreef zij *The Continuum Concept* (Op zoek naar het verloren geluk).

Jean Liedloff schreef voor de *Sunday Times* en was mede-oprichtster en redactrice van het tijdschrift *Ecologist*. Tegenwoordig geeft zij lezingen in vele landen voor studenten, artsen, ouders, psychotherapeuten en voor een groter publiek, kortom voor al diegenen die zoeken naar inzicht in de oorzaken van en oplossingen voor de persoonlijke vervreemding en de sociale kwalen in de westerse maatschappij. Jean Liedloff woont in Londen waar zij doceert en een eigen psychotherapeutische praktijk heeft op basis van het *continuümprincipe*. Zij bereidt boeken voor over haar ervaringen als psychotherapeut en over het opvoeden van kinderen zonder conflict.

The Continuum Concept werd door de kritiek enthousiast ontvangen, en kreeg ook in het buitenland veel respons. De *Sunday Times* schreef: ‘Het is in diepste zin een stelling over het realiseren van de mogelijkheden die ieder in zich heeft. Het is de hoogste tijd voor een herwaardering van onszelf. We moeten ons opnieuw de vraag naar de aard van de menselijke soort stellen. *Wij* bezitten een levensstandaard, de Yequana’s een levensvitaliteit.’

Het gerenommeerde tijdschrift *Psychology Today* selecteerde het als één van ‘The Year’s Best Books’. *Sunday Telegraph Magazine* schreef: ‘Jean Liedloff hanteert een fabuleuze stijl, vervalt nergens in jargon, en haar persoonlijke betrokkenheid geeft haar verhaal een ontroerende directheid.’

Enkele opmerkingen bij de tweede uitgave van dit boek

Drie maanden voor de eerste druk van dit boek zou verschijnen, vroeg een vriend mij of hij het manuscript mocht laten lezen aan een bevriend echtpaar dat een baby verwachtte. Drie maanden na de geboorte van de baby, die Seth was genoemd, ontmoette ik de jonge moeder, Millicent. Zij vertelde me dat zij en haar echtgenoot Mark, een arts, ervan overtuigd waren dat mijn ideeën juist waren, omdat deze overeenstemden met hun eigen gevoelens. Ze hoopte van ganser harte dat zoveel mogelijk ouders het boek zouden lezen, maar vreesde dat sommigen van hen zouden worden afgeschrikt door het idee de baby maandenlang bij zich te moeten dragen.

‘Ik begreep precies wat je bedoelde’, zei ze, ‘maar ik was zeker niet van plan dag en nacht het equivalent van een zak van tien kilo aardappels met me mee te zeulen. Ik ben bang dat je daarmee veel mensen afstoot. Waarom beperk je je niet tot aanbevelingen als ‘Doe je boodschappen in een wagentje en draag de baby zelf’, in plaats van omgekeerd, zoals zo vaak het geval is? Veel vaders en moeders zijn hiertoe waarschijnlijk wel bereid, en, als ze er eenmaal aan gewend zijn, zullen ze, thuis gekomen, de baby misschien blijven dragen. Ikzelf bijvoorbeeld had helemaal niet het gevoel dat ik Seth neer moest zetten, als ik thuis was gekomen.’

‘Daar gaat het nou juist om’, zei ik. ‘Alles gaat min of meer vanzelf wanneer je je gevoelens ten opzichte van de baby maar vrij baan geeft; en hem niet gaat dragen omdat iemand anders dat zegt. Trouwens, voor je Mark ontmoette en verliefd op hem werd was je hoogstwaarschijnlijk helemaal niet van plan om je zozeer op te offeren voor ‘alleen maar een baby.’

‘Ik loste het probleem van het samen of alleen baden op door hem bij mij in bad te nemen,’ ging ze verder. ‘En als Mark dan

toevallig net thuiskomt, kan hij de verleiding niet weerstaan om ook in bad te stappen. En hij houdt er evenveel van als ik om samen met Seth in bed te liggen.’

‘Ik heb een manier gevonden om al het huishoudelijk werk en het werk in de tuin zo te doen dat ik Seth geen moment hoeft neer te zetten. Ik zet hem alleen maar neer wanneer ik de bedden opmaak; dan wieg ik hem heen en weer in de lakens en de dekens, dat vindt hij heerlijk. En ik wacht altijd tot Mark me komt helpen om de kolen van beneden naar boven te sjouwen. Het enige moment waarop Seth en ik gescheiden zijn is wanneer ik paard rij. Dan houdt een vriendin hem vast. Maar ik neem hem altijd meteen weer over aan het eind van de rit. Ik voel me juist prettiger zo, met Seth altijd bij me. Ik werk in een eigen drukkerij, samen met een vriendin, dus hoefde ik mijn baan niet op te geven. Ik doe het werk voornamelijk staande, en ben er nu intussen aan gewend dat ik Seth dan in een soort heupband met me meedraag. Als hij wil drinken, dan kan ik de heupband zo naar voren draaien dat hij makkelijk kan drinken. Hij hoeft er niet om te gillen; hij hoeft alleen maar een beetje te knorren en z’n mond open te doen. Ook ’s nachts hoeft hij alleen maar met z’n neus tegen me aan te wrijven, dan weet ik dat hij honger heeft. Dan zorg ik dat hij bij een borst kan en hoeft daar eigenlijk niet eens echt wakker voor te worden, het gebeurt min of meer vanzelf.’

Seth was gedurende de hele lunch erg rustig. Meestal trappen babies wild om zich heen, zwaaien met hun armen of houden hun lichaam helemaal stijf, zodat je twee handen en alle aandacht nodig hebt om ze een beetje koest te houden. Het lijkt alsof ze volstrekt opgeladen zijn met een energie die ze niet kwijt kunnen, waarschijnlijk omdat ze zolang het lichamelijk contact moeten ontberen met iemand die op natuurlijke wijze hun overvloedige energie kan opnemen. Wanneer ze dan eindelijk opgepakt worden staan ze bij wijze van spreken nog stijf van de spanning en proberen zich waarschijnlijk zelf van dit ongemak te verlossen door wild met hun benen te bewegen en aan degene die hem vasthoudt een signaal te geven dat hij hem bijvoorbeeld in de lucht moet gooien en weer opvangen of op een andere manier zijn energie moet helpen kwijtraken. Millicent was verbaasd over het verschil tussen Seth en andere babies. Bij Seth was elke lichaams-

spanning afwezig. Ze zei dat andere babies net ‘stijve harken’ leken.

Zodra we eenmaal beseffen dat als we onze babies behandelen zoals ze honderdduizenden jaren lang behandeld zijn, zij rustige, zachte en ‘makkelijke’ schepsels zullen zijn, is ook het probleem opgelost van werkende moeders die niet van plan zijn om hun baan op te geven en helemaal geen zin hebben om verveeld en geïsoleerd thuis opgesloten te zitten. Dan kunnen de babies zijn waar ze thuishoren, namelijk bij hun moeders die normaal doorgaan met hun werk. En ook de moeders zouden dan op de juiste plek zijn, namelijk bij hun leeftijdgenoten, en niet veroordeeld worden tot het functioneren als een baby-verzorgings-instituut, maar bezig met intelligente activiteiten. Maar veel werkgevers zien hier nog tegenop zolang de reputatie van babies niet verbeterd is. Het vrouwenblad *Ms magazine* deed een heroïsche poging om babies met hun moeder mee te laten komen naar de redactie burelen, maar deze poging had minder heroïsch geweest hoeven te zijn, wanneer ze de babies niet geïsoleerd in afzonderlijke draagwiegjes op aparte bureau’s hadden gezet maar in direct lichamelijk contact met iemand hadden laten blijven.

Niet iedereen slaagt erin het continuümprincipe zo vroeg en op zo gelukkige wijze in praktijk te brengen als Millicent en Mark, die nu, naast Seth, nog een paar andere kinderen zo opgevoed hebben. Een van de moeders die mijn boek hadden gelezen schreef me dat ze zich, zodra ze begreep wat ik bedoelde, realiseerde dat ze naar haar eigen instincten had moeten luisteren in plaats van naar alle opvoedkundige ‘experts’, want nu zat ze met een vierjarige zoontje, Trevor, bij wie ze, zoals ze schreef, ‘alles verkeerd had gedaan’. Ze verwachtte nu een tweede kind en dit zou zeker, vanaf het eerste begin, een ‘continuumbaby’ worden. Maar wat moest ze nu verder met Trevor?

Niet alleen is het moeilijk om een vierjarige rond te dragen om de ‘verloren’ vier jaar, waarin hij niet voortdurend lichamelijk contact van zijn verzorgster heeft genoten, ‘goed te maken’, het is ook essentieel dat hij speelt, onderzoekt en leert als een kind van zijn leeftijd. Ik adviseerde Anthea en Brian dus om Trevor ’s nachts bij hen te laten slapen en overdag de dingen zoveel mogelijk te laten zoals ze waren, behalve dat ze hem bij zich op